

Projecte per un monestir gòtic carregat de futur

Santes Creus, cultura contemporània

**18 propostes per una programació continuada
que enllaci memòria i innovació**

***el monestir de les emocions col·laboratives
que mira al passat amb respecte crític
per crear futurs innovadors***

Todavía me duele. Desde la Dirección de Patrimonio de la Generalitat de Catalunya me pidieron un proyecto para reactivar Santes Creus, monasterio gótico y uno de los monumentos de memoria más importantes del país. Me emocionó y me lancé. La reunión de presentación estuvo cordial. Les gustó, pero no tenían nada/nada de plata. Asumí, con la asociación de la formo parte, buscarla para que Santes Creus uniera audazmente tradición y contemporaneidad, transformandose en un centro de referencia primero del país en cultura. Les pedí, solo, una carta de presentación para posibles sponsors. El gerente, con traje gris perla que manifestava su absoluta indiferencia por la cultura, se negó. ¡Surrealista! Patrimonio no debía aportar nada: si encontaramos la plata -y era mucha- lo gestionábamos a través de un convenio, siempre en diálogo con ellos. No entiendo su negativa. Estoy seguro que eran celos. Ni entiendo porque todo lo relacionado con el patrimonio es tan poco

innovador. Ojala sirva, el proyecto fallido y amado, para inspirar otros proyectos.

Santes Creus, que forma part de la trilogia de monestirs que conformen la Ruta del Císter - amb 25 anys de propostes i uns 6 milions de visitants-, és un espai singular i molt ben conservat que ha de tornar ser referencial pels ciutadans de l'entorn, el país i la munió de turistes que ens visiten, perquè com a monestir per a la cultura està ple de propostes que demanen visitar-lo freqüentment.

Ens cenyim a presentar les immenses possibilitats de programació que l'espai monàstic reinventat pot acollir amb un primer traç guixat, sense entrar en altres qüestions: pressupostos econòmics, adequació i infraestructures, comunicació, públics, agenda per mesos...

Al dissenyar-les hem tingut present la situació econòmica en la que es troba l'acció pública per la cultura: avui demana una doble dosi d'imaginació per ajustar extraordinàriament despesa de producció i atractivitat. Els temps de les grans accions esplendoroses ja no són possibles, però – adequant-nos a la nova sensibilitat dels ciutadans – sorgeixen accions que, on abans s'optava per l'espectacle extraordinari, ara es potencien les idees diferents, les interrelacions plurals, la col·laboració incessant, la creativitat emocional innovadora, el contacte directe amb la memòria, el frec a frec amb l'entorn natural, els horitzons de futur, allò que és experiencial sense intermediaris... que els ciutadans busquen d'una manera decidida en els seus estils de vida, que ja són uns altres. Quan ho experimentin a Santes Creus segur que repeteixen i ho recomanen als seus amics. Aquesta, doncs, no és només una programació interessant: és una

programació per atreure una multitud de ciutadans i turistes, malgrat que el monestir no està ni en un entorn òptimament comunicat ni compte amb una infraestructura hotelera àmplia i diversificada.

La marca paraigües o el posicionament de valor singular

Santes Creus es va construir i desenvolupar des de una marca de valor molt potent: com a monestir benedictí tenia *l'ora et labora* com a eix i horitzó, prioritzant especialment el *labora* des de les condicions ambientals de l'entorn i el país. La història ho explica amb contundència.

Actualment qualsevol organització governamental, civil o empresarial està obligada a posicionar-se des d'una marca de valor en l'enorme oferta de propostes que volen captar l'atenció prioritària dels ciutadans o turistes. No fer-ho et col·loca en el tram dels indiferents.

Hem vestit les 18 propostes per reinventar Santes Creus, des d'una programació constant, des d'aquest valor de marca o posicionament singular:

Santes Creus

el monestir dels futurs compartits

Ens sembla adient perquè

. Santes Creus, en els seus temps llarg d'esplendor monàstic, va impulsar i compartir futur amb les noves tecnologies agrícoles,

constructives, d'art, d'organització territorial o de sentit per la vida, sempre des d'un traç artesanal. L'audiovisual que presenta el monestir ho recorda molt encertadament.

. Amb la nova programació Santes Creus pot tornar a esdevenir un monestir referencial perquè opta per *compartir futurs amb ciutadans i turistes* que, en aquests temps de grans transformacions, volen, busquen i estan on intueixen sentit, energia, atmosfera, audàcia, disseny... per compartir on som i cap a on volem anar: volem que el monestir estigui en el país i el món actuals amb veu de futur pròpia i convocatòria multitudinària.

. I això cal fer-ho dins de la Ruta del Císter com a projecte compartit amb Poblet i Vallbona de les Monges, però *amb la singularitat que facilita l'opció de posicionament pel futur i el poder usar el monestir continuadament com a casa de tothom* qui hi vingui per compartir col·laborativa i creativament cultura des d'una programació molt cuidada, experiencial i innovadora.

. Dintre de la diana dels públics ciutadans, com a pinzellada, prioritzarem els joves, els professionals emprenedors, les famílies que busquen una educació més enllà de l'escola, la gent gran desperta i els turistes que busquen, cada dia més, *diferències en la cultura*.

El relat emocional que explicita la marca de valor

El que ara funciona més i millor, enganxat al valor de marca, per posicionar un projecte és el relat: la petita narració, molt suggerent i a la vegada concreta, que explicita la marca i detalla

emocionalment el traç de les accions que se'n desprenen i facilitaran la seva vivència amb qualitat estimulant.

Les 18 propostes per reinventar Santes Creus des d'una programació continuada, expliciten i aterren aquest relat des d'àmbits, temàtiques, públics, ritmes, intensitats a nivell enunciatiu: dibuixen, amb contundència, el Santes Creus prioritari per la cultura del present i el futur en la Ruta del Císter.

El relat que proposem:

Santes Creus, que va obrir futurs en l'agricultura, la cultura i els estils de vida o en les arts i les artesanies en la Catalunya en construcció, ara, en el país que opta per nous horitzons, retorna com a monestir reinventat per avançar i empentar allò que és clau en la vida personal i comú: la creativitat, l'intercanvi plural, la col·laboració constant o les idees innovadores, en un marc gòtic per experiències úniques que enllacen memòria i avantguarda. Va ser el monestir dels monjos blancs: ara és el monestir dels ciutadans oberts. Un monestir per viure i conviure l'avui que ja és demà des de la cultura.

1. Scriptorium per les idees avançades

En èpoques de profundes transformacions com les nostres l'important són les idees que orienten, consciencien, esperonen... a nivell personal i en el tarannà comú: Santes Creus va fer-ho, especialment, des del seu escriptori.

No ens limitarem a les clàssiques conferències: facilitarem idees a través de la lectura, l'escriptura de textos, entrevistes,

comentaris, laboratoris de creativitat experimental, plantejament de situacions que demanen idees diferents..., usant vídeos, cinema, poemes, documentals, entrevistes, llibres i convidant a qui pensa en la frontera i amb els peus a terra per compartir, de tu a tu, el què pensa que és interessant per als canvis que necessitem.

Farem seminaris i cursos amb alt nivell.

També en farem de divulgació per obrir nous paisatges des de les idees.

I organitzarem alguns laboratoris de llarga durada per a grups on intercanviar idees i escriptura d'assaig.

Santes Creus ha de ser el monestir de les idees en la frontera.

2. Taller artesanal per a la creativitat innovadora

Els ciutadans que volen experimentar-se com a creatius creixen. I creixeran molt més. Santes Creus va desenvolupar, des del gòtic al barroc, artesans/artistes amb enginy contemporani. Volem que Santes Creus torni a ser un taller per la creativitat dels creatius del nostre país, encavallant disseny i art amb un diafragma obert que va des del que és manual a la última tecnologia.

Farem tallers per creatius professionals, per estudiants d'escoles d'art i disseny, pels ciutadans que volen practicar creativitat artesanal personalment i en grup..., proposats i dirigits per professionals amb creativitat reconeguda i amb línies d'aportació innovadores.

Els tallers tindran diferent format i durada.

En cap cas repetirem el que alguns denominen *tallerisme* o propostes de tallers per passar el temps: tots estaran pensats i proposats des de l'emoció, les sensacions i els aprenentats intel·ligents

Alguns caps de setmana es podran programar com un sol taller experimental amb un itinerari múltiple d'opcions lligades per un fil conductor.

Santes Creus ha de ser creació contemporània.

3. Taula per l'ecologia en la vida quotidiana

L'ecologia és un dels reptes que el futur exigeix tan a nivell personal com comú: urgeix un esforç sense més aplaçaments des d'institucions governamentals, civils o empresarials i en pobles, ciutats i ciutadans. A Santes Creus, per exemple, el lligam amb la terra era clau.

No ens quedarem en els tallers de cuina i plantes medicinals o l'observació estàtica de la naturalesa, sempre interessants. Volem fer un pas més per plantejar pobles i ciutats, arquitectura i urbanisme, energies i infraestructures o sistemes de vida personals i comuns radicalment sostenibles.

Aquí, també, seminaris, cursos, compartir experiències, visibilitzar el que es fa aquí i en el món, tant per a professionals com per a ciutadans.

Al seu costat expos, teatre, cicles documentals, itineraris, manteniment del monestir des d'un programa ecològic d'última generació...

Santes Creus serà un monestir per a la cultura verda.

4. Celebracions expressives del pas de l'any

Moltes de les nostres festes populars són d'origen religiós: a Santes Creus les festes marcaven el calendari del pas de l'any.

Proposem celebrar algunes festes que marquen el calendari de la primavera, l'estiu, la tardor i l'hivern, encerclant el seu nucli popular en una àmplia expressivitat contemporània que faciliti la festa com espai privilegiat per la interrelació, l'excés, els horitzons oberts, l'energia concentrada... per una ampla majoria de ciutadans que, una vegada hi hagin anat, les esperin cada temporada.

Volem proposar una manera de celebrar les festes on la col·laboració entre els que hi participen creï un clima d'efervescència que faciliti carregar energies i descobrir angles rellevants sobre aspectes de la tradició, de les relacions i els entorns poc enfocats.

Les festes a Santes Creus mai seran passives.

La plaça barroca de davant del monestir te unes possibilitats fantàstiques.

Santes Creus ha de ser celebració.

5. Caps de setmana monogràfics per saber, entendre i fer

El ritme de vida ha fixat els caps de setmana per fer allò que a un més li agrada personalment, en parella o en grup: l'oferta d'oci és francament ampla al nostre país.

Santes Creus hi serà present amb propostes temàtiques molt sensorials, que poden anar des de l'entorn del món del vi i altres aliments a qüestions que plantegin com comprendre i experimentar cultures diferents o assistir a maratons de cinema o teatre sobre un tema i, encara, prendre part en un joc de rol.

La ubicació, amb poca infraestructura, dificulta estades de tot el cap de setmana, però buscarem solucions d'allotjament alternatives per aquells que optin per el que es proposa.

Optarem per un cap de setmana al mes per assajar les seves múltiples possibilitats i ajudar als interessats a fixar l'opció Santes Creus en les seves agendes.

Es possible buscar aliances amb mitjans de comunicació o sectors temàtics.

Santes Creus serà una proposta diferent per a l'agenda dels caps de setmana.

6. Caps de setmana en família

Cada dia hi ha, sortosament, més famílies on els pares volen compartir accions amb els seus fills. Santes Creus els facilita no només una excursió a un espai patrimonial memorable: els ofereix una situació de música, circ, dansa, teatre, tallers, on els

contes i les històries d'ahir i avui es presenten amb un impacte visual i narratiu que el monestir facilita des de la seva pròpia arquitectura.

Voldríem que els pares facin coses pels seus fills, ajudats d'un monitor, i els fills pels seus pares, motivats per una proposta d'alt interès visual i emotiu pensada pel monestir i renovada sovint perquè els que venen repeteixin.

Caldrà estudiar la franja d'edats per tenir present accions perifèriques per els més petis o els adolescents.

Es indispensable una promoció insistent entre associacions de pares a les escoles, centres d'esplai...

Santes Creus serà una gran família de famílies els caps de setmana

7. Exposicions d'arts pels sentits

A Santes Creus es respira art perquè els seus monjos n'eren mestres.

Montmajor a Arlès, Senanques a la Provença, Silos... actualment son monestirs que saben com presentar exposicions indispensables per ciutadans i turistes que aprecien i necessiten art.

La programació sempre tindrà oberta una exposició de temàtiques i mides diferents i molt lligada a l'art contemporani que mira al futur o reinterpreta el passat.

Les acordarem amb museus, galeries i col·leccionistes o amb els propis creatius.

Al seu entorn s'organitzarà una constel·lació de propostes.

Caldrà pensar si el monestir es decanta per alguna tècnica especial dins de les arts, com per exemple la fotografia que permet expos esplèndides amb costos de producció molt ajustats i actualment te molta predicació entre els joves y els nous professionals.

També hi haurà petites expos entorn de peces d'art del monestir.

Santes Creus és l'art de sempre i del demà obert.

8. Petits espectacles sobre qüestions vitals

El teatre, amb un o pocs actors, permet crear situacions on allò difícil i complicat es transforma en comunicació directa i implicativa: el teatre de petit format pensem que ha de ser una constant a Santes Creus des de les múltiples possibilitats que ofereix a partir de monòlegs, teatralitzacions, obres argumentals, espectacles gestuals...

El teatre, i al seu costat la dansa o el circ, ens serviran per compartir experiències que inspirin.

Buscarem una manera de fer-lo i presentar-lo que posicioni Santes Creus en la xarxa de teatres i festivals de qualitat que hi a Catalunya, molt valorada pels ciutadans que els omplen.

Caldrà implicar-hi escoles d'art dramàtic i dansa, francament bones al país, i a actors i ballarins emergents.

Santes Creus, que va viure la reinvençió del teatre des de la litúrgia, és teatre contemporani.

9. Fòrum d'intercanvis col·laboratius i creatius

Hi ha qüestions en l'atmosfera del país, a Europa o al món que demanen ser debatudes obertament en formats no acadèmics però sí extraordinàriament rigorosos, per crear i compartir opinió fundada i esbossar línies de respostes o solucions: la societat de d'intel·ligència és construeix i manté si la compartim

Santes Creus va estar present en els grans reptes del seu llarg temps monàstic. Ara també hi serà amb alguns pocs temes molt estratègics que demanen debat per implicar a tothom i des de l'opinió de quants més millor.

Buscarem formats diferents tant per la manera de tractar els temes com per els públics ciutadans a qui s'adreça un fòrum, que optarà per donar la veu a protagonistes plurals.

Santes Creus té un fòrum democràtic dins del monestir.

10. Accions subratllades en la Ruta del Císter

La Ruta del Císter és una esplèndida, consolidada i encara amb enormes possibilitats que passen, ben segur, per organitzar propostes conjuntes que impliquin visitar Poblet, Santes Creus i Vallbona de les Monges a partir de temàtiques anuals, per exemple .

Proposem començar amb una experiència per arribar, després, a produir-ne altres de comú acord, respectant el format que prengui a cada monestir.

Des de l'acció és més possible comunicar la ruta per incrementar visitants entusiastes: els fets, les propostes, són el que motiven als ciutadans a ser-hi presents: la quantitat de visitants, que el 2013 no va arribar als 200.000, pot incrementar-se fàcilment.

L'entrada única per visitar els tres monestirs marca camí.

Les rutes només patrimonials són dèbils.

La Ruta del Císter serà un camí per descobrir horitzons.

11. Singularitats extraordinàries

No tot és previsible ni tot és panificable, per sort.

Hi ha esdeveniments, situacions..., que demanen accions puntuals singulars i, ben sovint, extraordinàries.

Sempre han de ser úniques i irrepetibles.

Però si es dóna el cas i s'encerta en l'acció, tota la programació que les precedeix i segueix, agafa una empenta d'atractivitat més forta i converteix, aquí Santes Creus, en un punt de pelegrinatge multitudinari.

Segurament que caldrà pensar i proposar alguna acció singular en el dos primers anys de la nova programació per crear notícia i implicar-hi els grans mitjans de comunicació, que poden venir marcades per aconteixements que es celebrin al país, commemoracions, aniversaris, reptes...o per propostes propies.

Una acció singular ha de marcar un pic alt en la programació, però no la pot esvair ni condicionar.

Santes Creus anualment ha de ser referencial per alguna singularitat significativa.

12. Anys temàtics memorables

Sense mai caure en la propaganda, hi ha fets , idees, reptes, períodes històrics, qüestions que emmarquen futur..., que demanen molt més que una singularitat en la programació. Santes Creus ha d'agafar-les com a eix temàtic durant un any, amb un registre propi de programació en tots els àmbits descrits que obligui a estar a Santes Creus sovint.

Els anys temàtics, bianuals o cada x temps, demanen un sobre esforç de programació i econòmic: es una idea que deixem apuntada i caldrà agafar després del primer any experimental de programació continuada.

Santes Creus a tornar a ser capaç de suscitar referència vigorosa.

13. Santes Creus obert

La programació de Santes Creus acollirà propostes que, dins el seu marc de valor de marca i el seu relat, sorgeixin de l'entorn proper, d'una manera especial.

També, obrint l'angle, incorporarà altres propostes d'equips creatius del país, facilitant-los l'espai i, si es creu convenient, coproduint-les.

Començarem per implicar l'entorn immediat perquè es creí una trama de bon veïnatge i relació amb els grups i organitzacions col·laboratives i creatives.

Donat que caldrà disposar d'un equip d'equips per mobilitzar i animar moltes de les accions per a la cultura que es proposen, establir col·laboració amb grups i creatius de l'entorn és el més lògic i sensat.

Santes Creus serà motor per a la cultura col·laborativa i creativa.

14. Santes Creus continuïtat

A Santes Creus s'hi fan, actualment, algunes activitats importants com el Festival de Música: hi haurà continuïtat en totes elles perquè l'important és sumar i mútuament potenciar-se.

Una vegada es faciliti llum verda a la programació continuada, l'equip responsable es posarà en contacte amb totes les organitzacions que fan accions al monestir per fixar el calendari i treballar, si s'escau, maneres per optimitzar el que fan i escoltar què de nou proposen fer sols o amb col·laboració.

15. Acampada de primavera

Santes Creus serà un monestir obert a tothom, però de manera molt preeminent als joves que són ja el futur.

A la primavera proposem un campament de joves interessats en les idees i les arts amb futur que, d'una manera molt cooperant, omplin el monestir amb les seves inquietuds i somnis.

Programarem un campament amb una programació especial que caldrà consensuar amb federacions i equips de joves del país.

Hi ha experiències molt suggerents on aprendre.

Estem convençuts que els formats amb temps més llarg donen una gama d'oportunitats de programació experièncial i creativa molt intensa, a la vagada que els participants estableixen amb el monestir llaços de fidelització.

A de ser una acampada de nou estil, esperada.

Ara mateix pot sonar utòpic: Santes Creus, monestir amb els joves.

16. Laboratori virtual per idees en cultura

Estades de seminari continuat o de caps de setmana per a ciutadans, especialment joves, que vulguin innovar, des d'un programa incubadora, en propostes de cultura per a suports virtuals d'última generació a l'estil del projecte *Startups Mission* del Brooklyn, on un equip de joves estableixen connexions, comparteixen idees, les desenvolupen des del diàleg, les avaluen, busquen inversors...per que les llavors carregades de futur germinin.

Es l'scriptorium del Santes Creus amb els peus en les noves tecnologies on la cultura ha d'estar present entre els ciutadans d'una manera fàcil, carregada de sentit i amb propostes sempre proactives.

Santes Creus ha de ser una incubador de futur també des de la tecnologia.

17. Claustre virtual per una comunitat d'amics associats

Usarem les més noves tecnologies virtuals per implicar als ciutadans que vulguin estar associats al dia a dia del monestir a través de plataformes com Appgree per donar veu a grups i

compartir directament propostes i avaluacions , Reddit com a plaça/claustre públic per co-llegir texts i comentar-los horitzontalment o Titanpland i Loomio.

El monestir espai patrimonial i el monestir virtual formen un sol monestir interrelacionat, més ciutadà, vigorós i dinàmic, implicant-hi directament a tothom qui vulgui, però molt especialment als joves, amb un llenguatge directe, de complicitats i sentit per a la vida personal i comú.

Santes Creus és una experiència de monestir amb democràcia directa.

18. Serveis permanents

1. L'audiovisual actual, magnífic, caldrà que canviï el final per explicar que el monestir continua la seva acció per la cultura i reforçar la Ruta del Císter.
 2. Cal repensar i redissenyar la botiga.
 3. Restaurant de cuina monàstica contemporània.
 4. Lloguer d'espais.
 5. Programa educatiu permanent, amb prioritat per als adolescents.
 6. Agenda anual i trimestral.
 7. Web i xarxes socials.
 8. Pla de marketig/comunicació.
- . Activitats especials per al cercle de mecenatge i amics del monestir...

Últimes notes, de moment

1. Per copsar millor la força de la programació caldrà esbossar la del primer any d'una manera concreta.
2. Abans, però, cal que l'Agència del Patrimoni faciliti les observacions pertinents en els àmbits que cregui necessaris des del que aquí presentem. I, és clar, opti
3. per aquesta proposta.
4. Caldrà disposar d'un cert temps no només pel primer esborrany: la producció del primer trimestre de funcionament ha de marcar la qualitat i l'atractivitat de tot el que es farà.
5. Però estem disposats a fer una experiència de tempteig aquest proper estiu, que podria ser entorn de l'Any de les Biblioteques.
6. I, si les coses van d'aquesta manera, acordar quina serà la col·laboració interorganitzativa entre l'Agència del Patrimoni i l'Associació **CivitasCultura**.